

Nyári Egyetem '91

„Nem akartunk botránylap lenni!”

Interjú Annus Józseffel

Ismét módosult a Nyári Egyetem előre tervezett programja. Délig nem érkezett meg Kallós Zoltán, állítólag Amerikába utazott, s nem jött Grendel Lajos pozsonyi író sem. Előadást tartott viszont Máthé László felvidéki köztársasági író és Dubka György. A Délmagyarország némileg elébe ment az eseményeknek, hiszen csütörtök délelőtt a mai első előadóval, Annus József főszerkesztővel, az MSZP parlamenti képviselőjével készítettünk beszélgetést a misszióról, a parlamenti munkáról, és más egyebekről.

– Ez interjú megjelenésének napján Annus József Tiszatáj misszió címmel tart majd előadást. A misszió szónak van egy szakrális jelentése: hittérítő, s van egy világiasabb árnyalata: megbízás. Gondoljunk bármelyik jellegre, mindenképpen valamiféle feladatról van szó. Mit gondol a főszerkesztő, mi a feladata most, 1991-ben a Tiszatájnak?

– Örülök, hogy a címmel kezd, mert szándékom szerint az előadást is e szó értelmezésével nyitom. Bár némiképp hárfiom is, mert nem mi találtuk ki, ellenben az előadássorozat szervezői. Mégse tiltakozunk ellene, mert akár hízelgő is lehet, ha a szót valaki a szakrális értelmében érti. Természetesen valóban a feladatvállalás a legfontosabb jelleg. A Tiszatájra nagyjából a hetvenes évek elejétől jellemző a határon túli magyarság sorsára, kultúrájára irányuló határozott figyelem. De foglalkozott és foglalkozni kíván a lap a szomszéd országok nemzeti kultúrájával is. Mi a Németh László-i alapokon állunk, hogy tudniillik tejestvérekké vagyunk körülvéve, s a velük való értelmes kapcsolat a korábbi süket internacionalizmussal szemben létkérdés. A jövő záloga. Hiszen ez a térség így marad itt, s ha módosulnak is az erőviszonyok, egymásra mutogatással, egymásra lövöldözéssel semmit sem érünk el. Igenis meg kell tanulni románoknak, magyaroknak, szerbnek együtt élni a Duna-medencében.

A romániai események után azt hittük, az egyik front fölszabadult. Hogy európaizálni lehet a kapcsolatokat, hogy szabadon közlekedhet nemcsak ember, de eszme, folyóirat és kézirat is, hogy el lehet felejteni a bőrdandárt és a szerszámosládát. Hát, úgy néz ki, újra a bőrdandárnál tartunk. Az a bizonyos feladat tehát, amiről a bevezetőben szoltunk, mára módosult, árnyaltabbá vált.

– Amikor 1989-ben nagyjából a régi fellállással újra indult a lap, Vörös László a népből-nemzetben való gonolódást jelölte meg a Tiszatáj szellemiségeként. Ez az eszmeiség hogyan alkalmazható manapság, amikor a társadalomban és a politikai életben mind határozottabban különülnek el vélemények, állásfoglalások és érdekek? A nép és a nemzet ellenben teljességigényű fogalmak.

– Én ezt úgy szoktam mondani, hogy közénk vágódott a békés átmenet bombája. A polarizáció jóval erősebb, mint ahogy a rendszerváltás kezdetén sejtteni lehetett. Olyan emberek is eltávolodtak egymástól, akiknek pedig együtt kellett volna maradni. De én hiszem, hogy a folyamat nem végleges, s a hirtelen támadt szellemi árkok sem fognak tovább mélyülni, ellenben betemetődnek, s valami egység, mind a szellemi, mind a politikai életben előbb-utóbb mégiscsak tapasztalható lesz... A folyóiratszerkesztésben viszont bizonyára nem lehet már azt a fajta nagy nemzeti egységet elképzelni, mint mondjuk a Kortárs, a magyar frók lapja képviselt...

– Afféle néppontos jelleg volt ez...

– Pontosan. S nem csak illő, de kötelező is volt szerepelni a folyóiratban. A minisztériumi főelőadó az év végi lapértékelésen számonkérte, hogy ennek és ennek az írói csoportnak képviselői megjelentek-e a lapban... A Tiszatájjal kapcsolatban szeretnék hangsúlyozni, hogy mi a múltira vonatkozóan is mindig elfogadtuk azt a Sütő-i gondolatot, hogy „a madár úgy fűtül, ahogy a Tandori más szárnytartású költő, mint Csoóri, Marshall, vagy Utassy, nem utasítottunk el szerzőt, és irányzatot. Fontos az is, hogy a Tiszatáj nem azért vált botránylappá, mert kerestük a botrányt. Útközni kellett, mert ütköztek velünk. Jobban örültünk volna, ha azért tartanak számon, mert a legvékonyabb Forrás-kötetről is írtunk kritikát. Sajnos a csendes, apró munka eredményét nem nagyon vette figyelembe az irodalmi közvélemény.

– Engedjen meg egy személyes kérdést. Hogyan fér meg a szépről a főszerkesztővel és a főszerkesztő a politikussal?

– Nagyon nehezen. Nem vagyok politikus. Úgy kerültem ebbe a helyzetbe, mint Pilátus a credóba. Leginkább népképviselőnek hiszem magam ebben a parlamentben. Egyetlen fölszólalásom eddig a magyar könyv érdekében hangzott el. Régebben mondom már, hogy nem lenne szabad Magyarországon három nagy állami kiadót megszüntetni. A Móra, a Szépirodalmi és a Magvető kiadókra gondolok. A klasszikusok kiadására igenis állami támogatás

szükséges. Miért ne lehetne ezt a három kiadót nemzeti kiadónak tekinteni?! Ha Domokos Mátyás nagyszágú szerkesztők nyugdíjba mennek, utcára vagy káéftékbe kerülnek, pótolhatatlan úr marad utánuk. Most kellett volna még egy kicsi injekció. Négyszázmillió forintot kalkuláltam ki a szakemberekkel. Mégsem került a költségvetésbe, mert már késő volt, fáradtak voltak a képviselők. Ha jól tudom, csak nyolcvan szavaztak velem... Bár talán még nincs minden veszve, mert ahogy hallom, március táján kerül sorsdöntő helyzetbe a három kiadó, addigra kaptak haladékot egy minisztériumi leiratban, hogy keressék meg a továbbműködés lehetőségét. Csakhát nehezíti a helyzetet, hogy a kultúra érdekében a parlamentben még lobbyzni sem nagyon lehet.

– Az állami költségvetés kicsikarásán túl ma Magyarországon talán az alapítvány a kultúrátámogatás legszámszerűsített formája. Nemrégiben az MSZP is létrehozott egy József Attiláról elkeresztelt alapítványt, mégpedig a megyei lapok privatizációjából származó tőkéből... Az egészről?

– Úgy tudom, igen. Négyszázötven millióra saccolják az összeget, legalábbis az Állami Számvevőszék vizsgálata szerint jogilag ennyit tartózkodni kell a pártot. S hogy mégsem tette, azért roppant boldogok vagyunk. Kósa Ferencsel együtt például, aki szintén sokat tett azért, hogy rádöbbsen az elnökséget: ez a pénz a pártot erkölcsileg nem illeti meg. Oda kell tenni a nemzet asztalára. Három kuratóriumot hoztunk létre, ad hoc bizottságokkal, melyek megállapították a célokat. Támogatjuk tehát az irodalmat, kultúrát, az ismeretterjesztést, valamint a tehetségeket, az alapítvány harmadik része pedig a szociálisan rászorulóknak megsegítésére szolgál. Idén az első kezdi meg a működését. Sőt, már kapjuk a pályázatokat, a múlt héten éppen százhatvan tartottunk, s az arra érdekesek mellett sok volt, hogy is mondjam, a kevésbé esélyes. Például jónéhány gazdag, egyébként is nyereséges lap, vagy olyan különlegesség, mint a magyar hülyék lapja.

– Köszönöm a beszélgetést.

DARVASI LÁSZLÓ

Göncz-drámák Amerikában

Az író, akinek kedvéért Székely András, az ABC televízió alelnöke színházi rendezést vállalt, nem más, mint az Egyesült Államokban legnépszerűbb magyar politikus, Göncz Árpád államelnök. Évekkel ezelőtt, amikor a legmerészebb fantáziájú művész sem álmodhatott volna arról, hogy Göncz Árpádból államelnök lesz, Georgia University színházi tagozatának amerikai professzorai fedezték fel írásait. Drámáit lefordították és az egyetem gondozásában ki is adták. Közben sok minden történt, de mint Székely András mondja, Göncz Árpád, a politikus „azon kevesek közé tartozik, akiket a pozíció nem változtatott meg, aki továbbra is kimagaslik a magyar kulturális és politikai életben és akitől sok pókhendi ember tanulhatna.”

A nemrég Magyarországon járt amerikai televíziós alelnök elmondta azt is, hogy az Emmanuel Alapítvány, pontosan Michael Hont, azaz Hont Mihály kérte fel rá, hogy válassza ki Göncz Árpád egyik darabát és vigye színre New Yorkban, a Broadway egyik társulatánál, a Riverside Shakespeare Company-nál. Székely András felkereste Budapestén Göncz Árpádot, akitől megkapott 5-6 darabot. Egyetlen egy olyan volt köztük, amelyet az amerikai közönség minden probléma nélkül megért. A darab címe Rácsok és egy diktatúrában játszódik, olyan diktatúrában, ami lehetne Dél-Amerikában, lehetne Castro birodalma, de játszódhatna Hitler idején is. Két íróról szól, az egyik börtönbe kerül, a másikból államelnök lesz...

A Rácsok nagy érdeklődéssel várt díszbemutatója november 10-én lesz. Ezt az előadást Székely András Vámos Lászlóval együtt állítja színpadra. „Ennek is érdekes története van. A darabot Burbankban, Szörényi Éva fiának, Szörényi Tamásnak a 99 személyt befogadó kis színházban fogjuk előadni. De a színészek egyesülete Los Angelesben olyan készséges volt, hogy engedélyezte a díszbemutató megrendezését az 1200 személyes Willshire Theatre-ben, amely bizonyos vagyok benne, teljesen meg is fog telni. Az elnök úr a tervek szerint ezen is ott lesz.”

MOLNAR ÉVA

Egérfogó

TANDI LAJOS

A kigyó ismét a saját farkába harapott. Mi már egy szerény magyar szépségversenyt sem tudunk tisztességesen megrendezni. Törvényszerűen belebukunk. Emlékezzünk az első, a legnagyobb hűhóval fölvezetett eseménysorozatra, mely végül is tragédiába fulladt. A kényszerzűnetet követően sok oldalról biztosítottak bennünket, magyar állampolgárokat, nézőket, szurkolókat, a szépségversenyre kirekesztettek millióit, hogy soha többé semmilyen család szándék nem szennyezheti e nemes vállalkozást. S íme, itt az újabb botrány. Úgy látszik

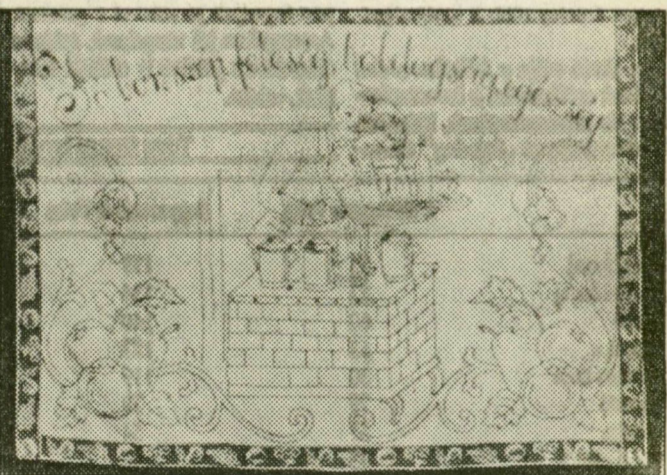
nálunk a szépség is fertőzött.

Feleségem a megmondhatója, nekem már az elején gyanús volt valami. Azt hiszem, Antal Imre tekintete. Tudniillik ő hamarabb látta a lányokat, mint mi. Valahogy enerváltan jelent meg, fáradtnak tetszett, de lehet, hogy csak unta a banánt. Ám, hogy felkészületlen volt, az hétszentség. Így aztán az a bizonyos „két menet”, amit oly sokszor emlegettem, nem tudott fölviszítani. Amikor már vagy a tizenharmadik, tizennegyedik lány billegett ki, önmagát majdnem fölgáncsolva – merthogy így tanítják: az az igazi vonulás, ha jobb lábunkkal keményen a bal elé lépünk, az sem baj, ha eltaknyolunk, lesz aki fölsegítsen –, pingvinekre vagy beteg kacsákra emlékeztetve meg is kérdeztem: ezek közül a lányok közül kell választani?! A furdóruhás menet (a második) még szórakoztatóbb volt, úgy tűnt, mint egy női szakasz egyenruhában. Valószínű golyóállóak voltak ezek a páncéltrikók. De az igazi élmény a végére maradt, bár megpróbált bennünket ébren tartani Lagzi Lajcsi, alias Galambos Lajos, zeneakadémiát végzett trombitaművész, aki kísérletképpen a kamerák előtt fűjt bele; a népszerű Cini, aki egyszerűen alumulhatatlannak bizonyult ezen az éjszakán. Meggyőződésem, hogy az egész produkcióban a kényszerből kapcsolt tévéhíradó harmadik kiadása volt a legélvezhetőbb. A csúcs a díjkiosztás. A zsűri dolga természetesen borzasztóan nehéz lehetett, hisz egyen-Barbie-babák és néhány, egzotikusnak mondott fekete szépség közül kellett kiválasztani a Miss Hungary-t. Antal Imre egyszerűen extázisba esett a sok különdíj hallatán. Könyörgött a zsűri titkárnak a papírlapokért. Olvasta és ujjongott (ez igen, gratulálok, szívből gratulálok, hogy is hívják magát? te jó Isten, maga is Tímea? Hát ez örület, de azért szívből gratulálok, hát kedves nézőim, ennyi különdíj, van itt minden, autó, csokoládé, könyv, majd olvashatja a kedves Tímea Floridában a motorcsónakon, meg utazási lehetőség, egyszóval: csodálatos).

Miss Hungary a 22 éves Bálint Antónia. Első udvarhölgye Rába Tímea.

A 17 lányból ha ötten kaptak különdíjakat, akadtak halmozók, s bizony többen, akik ehhez csupán asszisztáltak, keserýen mosolyogva és kényszeredetten tapsolva, amolyan díszletként. Pedig hát nemigen lehetett nagy különbséget tenni a szépségek között, különben is a szépség, ha érdekel nélküli tetszik, akkor igencsak szubjektív dolog. De úgy látszik, az érdekek mégiscsak dolgoztak, mert még azon az éjszakán kitört a botrány. Kiderült ugyanis, hogy Antónia királynő és Tímea udvarhölgye már megmutatták bajajukat nyugati képeslapokban. Íme, ismét igazá lett a költőnek: nem foghat a macska egyszerre kint és bent egeret. Ez pedig – úgy tudjuk – kizáró oka volt a részvételnek. Így aztán kényszeredett nyilatkozatok jelentek meg a zsűri tagjaitól és a szponzoroktól a tegnapi lapokban. Különbös, hogy az egyik zsűritag, Módos Gábor aktofotós elmondta, ő valóban fotózta Antóniát, de a felvételek hiánytalanul a fiókjában találhatók. Tímeáról is hallott valamit harangozni, hogy meztelen képei megjelentek a Playboy angol kiadásában. Véleménye, amelyet szó szerint idézek, elképesztő: „Csak attól féltünk, nehogy első legyen (mármint Tímea). A nem szakember zsűritagokkal próbáltuk megérteni, hogy Tímea túlságosan alacsony ahhoz, hogy az európai mezőnyben esélye lehessen. A szakemberek szerint a 4-es számú lány volt a legesélyesebb, de nem lehet vitatkozni huszonegy pénzeszáddal.” Íme, ismét beigazolódtott a régi magyar közmondás: pénz beszél, kutya ugat. A lány pedig titokban, Nyugaton vetkőzik. Egyelőre külföldön és persze tagadja az árvám, mert azt hiszi, hogy ezek a bugyuta újságírók nem bányásszák elő másnap azt az átkos angol kiadású Playboy-t, és nem teszik közzé Tímea bajait sok tízezer példányban. Egyetérték a valamilyen fokon mindenképpen sáros fotóművészsel, aki a vele készült beszélgetés végén így összegezte véleményét: „Nagyon sajnálnám, ha újabb botrány követné a magyarországi szépségkirálynő-választást. Éppen most, amikor végre, ha a rendezés színvonala nem is, de a szponzorok részvétele már elfogadható volt. Attól tartok, ha most zár lesz, hosszú időre lehúzzhatjuk a rolót.”

Zúr van. Roló le! S jöhet a tánc. „Hej mambó, lecsúszik a bugyi meg a melltartó.”

Falvédó-kiállítás Nyíregyházán

Hetven darab szőtt, varrott és festett falvédót állítottak ki a nyíregyháza-sóstói múzeumfaluban. Az alakos, feliratos konyhai dísztextíliák 1914-1980 közötti kispolgári ízlés- és gondolatvilágba is betekintést adnak.

Morzsák a Bibliából

Jézussal imádkozom: „Mi atyánk, ki a mennyekben vagy...”

„Az embernek a síráson kívül mindent tanulni kell, mert születése pillanatától magától csak sírni tud” – mondták ki már régen ezt a nagy igazságot. A magát önállóan érző ember is tetteihez, elgondolásaihoz, életszemléletéhez mintákat, példákat választ, azokat megtanulja és személyiségét azzal vezettet. Végül elfelejti, hogyan és kitől tanulta és sajátjaként büszkélkedik vagy szégyenkezik vele.

Imádkozni a legjobb tanító, Jézus tanít bennünket a Hegyi beszédben (Máté ev 6: 9-13). Ott is a sokaságnak mondta, mert mindenki számára az érzések és gondolatok, a helyzetek és kapcsolatok legmélyebb titkai, az élet erőinek kiapáthatatlan forrását tárja fel benne, adja át sajátunkká.

Azzal, hogy „Ti tehát így imádkozatok: Mi Atyánk... – mintát, tartalomformát ad nekünk, amibe lelkünk érzéseit önthetjük.

A megszólitás egyszerre meghatározza a megszólitót, minket is. Kifejezzük benne, hogy Őt tartjuk, érezzük életünk forrásának, akitől vagyunk, akit itt képviselünk. Ő a mi gondviselő jó atyánk, aki „jól tudja, mire van szükségünk, mielőtt kérének tőle”. (Máté 6:8). Tehát Ő véd, élte, lehetőségeket készít, amiben kifejthetjük erőnket, képességeinket, lehet sikerünk és örö-

münk. Bölcs Atyánk, aki az örökkévalóság távlatában lát és intézkedik, nem csak a pillanat diktál neki, sőt „Bölcsész teszek, és megtanítalak téged az útra, amelyen járj; szememmel tanácsollak téged.” (Zsoltár 32:8).

Ezekre a gondolatokra könnyen kínálkozik az a vélemény, hogy szép papos beszéd ez, de mit szóljon az, aki most veszítette el az állását, nem vették fel az egyetemre stb. Azt mondom ezekre, hogy Ő akkor is a mi Atyánk, ahogy volt Izráel fiainak, mikor Egyiptomban nyomorgatták őket és szabadulást készített számukra. Atyjuk volt az első keresztyéneknek, akiket a zsidók és a római császárok üldöztek és így kerültek el, ha menekülve is a világ minden tájára. A keret tehát jelen van, sokan tudják a Miatyánkot, de ha nem fogadják lelkük mélyéig Atyjuknak őt és gyermekeinek bizalommal és engedelmességre kész lélekkel magukat, ha csak elvárás vagy követelés van, akkor a viszonyulásban hiba van.

Többször odavágták már gyermekek szülőjüknél, hogy „nem vagy apa, ha ezt vagy azt nem adod vagy engeded” – de attól nem változott meg az eredeti helyzet, csak az érzés és hangulat, amit helyre lehet állítani, fel lehet újítani és boldoggá lehet válni. Azt hallottam, hogy Angliában építettek egy templomot a múlt században, hogy ott mindig a tékozló fiú történetéről szóljon a

prédikáció, mert az az Ige készíthet fel, igazíthat el bennünket a Miatyánk elmondására.

„Így imádkozzatok: Mi Atyánk...” Nem azt mondta, hogy ezt imádkozzatok, mert az imádság ilyen helyzetbe igazító kegyelmes segítség, nem valami varázsszólam, amit ha sokszor eldarálnak, hatása lesz.

Válaszadásnak neveztem előző írásomban az imádságot, Isten szavára, tetteire. Igen, Ő szolt és testet öltött Jézusban, mint Egyszülött Fiában. Igazán csak Jézus szólíthatná Atyámnak az Istent. Mi az Ő alkotása vagyunk, de úgy szeret, hogy megosztja a fiúságot: „Aki pedig befogadta, azoknak megadta azt a kiváltságot, hogy Isten gyermekeivé legyenek, akik hisznek az ő nevében” (János ev 1:12). Erre válaszolhatunk mi is gyermekének érezve magunkat: mi Atyánk!

Ez a válasz azt is tartalmazza, hogy nemcsak Jézus a testvérünk, hanem a másik ember is, akinek Ő atyja, és akivel olyan testvér-gyűlöletben élünk. Az emberek egymáshoz való viszonyulásában is a megoldás forrása az, hogy mit válaszol ki-ki a maga helyén a szíve, lelke indulatával is, amikor kimondja: MI ATYÁNK! (Folytatjuk.)

PAPP LÁSZLÓ
REFORMÁTUS LEKÉSZ